

УДК 911.3

Г. І. ДЕНИСИК, д-р геогр. наук, проф.

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця, 21100,
ipod30@rambler.ru*

ДО ПРОБЛЕМИ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ

Критичний погляд на сучасне конструювання екомережі України та окремих її регіонів. Рекомендується спочатку підготувати загальний фон, тобто привести в порядок сучасні ландшафти України, а вже потім розбудувати екомережу з врахуванням того, що сучасна екомережа в Україні, де антропогенні ландшафти займають від 85 до 92 % території, має бути сформована саме на їх основі.

Ключові слова: екомережа, ландшафт, Україна, антропогенний ландшафт, національна екомережа

Denysyk G. I. THE PROBLEM OF NATIONAL ECONETS CONSTRUCTION

A critical look at the current design ecological network of Ukraine and its regions. Recommended at first prepare a common background, that is, to put in order the modern landscape of Ukraine, and only then build the ecological network, given that modern Econet in Ukraine, where the man-made landscapes occupy 85 to 92% of the land is to be formed is based on them.

Keywords: Econet, landscape, Ukraine, man-made landscape, the national Econet

Денисик Г. И. К ПРОБЛЕМЕ ПОСТРОЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОСЕТИ

Критический взгляд на современное конструирование экосети Украины и отдельных ее регионов. Рекомендуется сначала подготовить общий фон, то есть привести в порядок современные ландшафты Украины, а уже потом строить экосеть с учетом того, что современная экосеть в Украине, где антропогенные ландшафты занимают от 85 до 92% территории, должна быть сформирована именно на их основе.

Ключевые слова: экосеть, ландшафт, Украина, антропогенный ландшафт, национальная экосеть

Ландшафтно і екологічно дестабілізоване середовище негативно впливає на здоров'я людей і змушує людство шукати шляхи гармонізації своїх стосунків з природою. Зокрема, Європа реалізує Всеєвропейську стратегію збереження ландшафтної і біотичного різноманіття¹. Україна теж долучилась до виконання цієї стратегії (програми) і, як стверджують окремі науковці, успішно реалізує її перший етап: сформовані організаційно-правові засади та методологічні основи розбудови національної екомережі, поступово розробляються регіональні проекти екомереж, суттєво зростає кількість національних природних парків тощо. Тобто, ми стараємося усе робити так як у Європі. Це нагадує впровадження в освітянський простір України Болонської системи освіти. Що ми з неї маємо? Так буде і з виконанням Всеєвропейської стра-

тегії збереження ландшафтної і біотичного різноманіття. Чому?

– Хто доказав або хоча би задумувався над тим, підходить чи не підходить Україні Всеєвропейська, а вірніше Західноєвропейська стратегія збереження ландшафтної і біотичного різноманіття. Знову спрацювала стара звичка: почули, що ніби добра стратегія – зразу запровадимо у себе. Навіщо при цьому враховувати унікальні особливості природних умов і ландшафтів України, своєрідність історії їх господарського (хижацького) освоєння, менталітет, традиції та звичаї. Можливо Всеєвропейська стратегія збереження ландшафтної і біотичного різноманіття нам підходить лише частково, або й зовсім не підходить (як і Болонська система навчання). Це нікого не цікавить, а звідси:

– «Серед головних наукових завдань формування екомережі є розробка *на єдиній методологічній основі* підходів до визначення як загальнонаціональних, так і регіональних та локальних її складових» [1, с. 7]. Зразу виникає два питання: перше – про яке ландшафтне і біотичне різноманіття мовиться якщо усе «на єдиній методологічній основі»; друге – як при такому підході мо-

¹ Застосування словосполук «ландшафтної і біотичного різноманіття» явно належать не фахівцям: як можна уявити ландшафтне різноманіття без біотичного, або навпаки. Найчастіше таке зустрічається в офіційних документах.
© Денисик Г.І., 2013

жна врахувати регіональні особливості природи і ландшафтів. Сумнівно, що «на єдиній методологічній основі» можна розробити регіональні екомережі Донбасу і Поділля. На це звертається увага тому, що за минулі роки численні кандидатські і навіть докторські дисертації присвячені обґрунтуванню регіональних екомереж підготовлені за єдиним зразком, зокрема для Харківської і Тернопільської та інших областей і регіонів.

– У Західній Європі можна впроваджувати стратегію збереження ландшафтного і біотичного різноманіття, формувати єдину екомережу тому, що там майже повсюдно домінує *культурний ландшафт* і населення щиро дбає про нього, з року в рік покращує його структуру. На такому фоні і з наявністю Європейських коштів, формування Всеєвропейської або Західноєвропейської екомережі є логічним наслідком. Чи можна в Україні, без відсутності культурного ландшафту вибудувати екомережу? Можна, але лише на папері. Саме цим ми зараз і займаємось, проте мине якихось 10-15 років і сучасні розробки не лише не будуть реалізовані, але й устаріють. Спочатку необхідно привести в порядок сучасні антропогенні ландшафти України, як це зробили Польща, Угорщина, Чехія, а потім вибудовувати національну екомережу. Тоді й проекти будуть інші, бо буде інша страте-

гія збереження ландшафтного і біотичного різноманіття.

– У сучасних регіональних проектах екомереж чомусь усі субмеридіональні екокоридори проходять або співпадають з долинами головних річок України, а природні ядра із заповідними або «слабко» антропогенізованими територіями, і майже немає структурних елементів в екомережі в основі яких антропогенні ландшафти. Упродовж всієї історії людства, річкові долини завжди були найбільш освоєні і на початку ХХІ ст. тут зосередженні головні міста, рекреаційні зони, іноді промислові райони. На Південнобузькому субмеридіональному коридорі обласні центри Хмельницький і Вінниця знаходяться на відстані близько 130 км. і між ними на Південному Бузі ще два відомі міста – Летичів та курорт Хмільник, а також низка сіл, що здебільшого тяжіють до річок. Як через цю систему селитебних ландшафтів можна «малювати» коридор? Усе це через те, що:

– У регіональних проектах екомереж зовсім не враховуються антропогенні ландшафти, їх сучасний стан, а перевага надається так званій «натуралізованій» природі. Це призведе до формування навіть на папері нереальних екомереж. Сучасна екомережа в Україні, де антропогенні ландшафти займають від 85 до 92 % території, має бути сформована саме на їх основі. Тоді екомережа матиме майбутнє.

Висновок

Минулі роки розбудови екомережі в Україні показують, що ця проблема піднята рано. Це не означає, що від екомережі необхідно відмовитись. Спочатку потрібно підготувати загальний фон, тобто привести в по-

рядок сучасні ландшафти України, а вже потім розбудовувати екомережу. Інакше будь-які екокоридори та екоядра, на загальному занедбаному фоні, будуть знищені або не зможуть виконувати свої функції.

Література

1. Царик Л.П. Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія і практика / Л.

П. Царик. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 256 с.

Надійшла до редколегії 7.09.2013

